

บทคัดย่อ

กฎหมายลำนํ้าระหว่างประเทศได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันตามความต้องการใช้นํ้าที่มีเพิ่มมากขึ้นของประชากร การใช้นํ้าในลำนํ้าระหว่างประเทศที่มีใช้เพื่อการเดินเรือเริ่มตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 18 และเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของการใช้นํ้าที่มีใช้เพื่อการเดินเรือส่งผลให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องพัฒนาปรับปรุงให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง การใช้นํ้าในลำนํ้าระหว่างประเทศกำหนดสิทธิและหน้าที่ในการใช้นํ้าคือการใช้นํ้าอย่างสมเหตุสมผลและเป็นธรรมและเนื่องจากหลักการใช้นํ้านี้เป็นหลักเกณฑ์ที่มีความยืดหยุ่นสูงปรับเปลี่ยนไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทำให้หลักการใช้นํ้านี้ยังมีความไม่ชัดเจนอยู่หลายประเด็นและหน้าที่ในการใช้นํ้าโดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงนี้เป็นหน้าที่ที่มีความจำเป็นอย่างมาก และหน้าที่ในการให้ความร่วมมือประกอบด้วยหน้าที่ต่างๆดังนี้ หน้าที่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า หน้าที่ในการปรึกษาหารือ หน้าที่ในการเจรจา หน้าที่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เมื่อรัฐมีหน้าที่ให้ความร่วมมือในการใช้ลำนํ้าระหว่างประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อลำนํ้าระหว่างประเทศ

ประเทศในแม่น้ำโขงตอนล่างทั้ง 4 ประเทศมีความร่วมมือกันมาตั้งแต่ปีในอดีต ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทย ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน 1995 ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐต่างๆในระดับพหุภาคีซึ่งวัตถุประสงค์ของความตกลงแม่น้ำโขง 1995 จะแสดงถึงความตั้งใจของรัฐที่มีที่จะร่วมมือกันในทุกสาขาทั้งการใช้ การจัดการและการอนุรักษ์น้ำและทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำโขง แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศที่มีความยาวเป็นอันดับที่ 10 ของโลก ซึ่งมีต้นกำเนิดในที่ราบสูงทิเบตในประเทศจีนและไหลลงทางใต้ผ่านพม่า ไทย ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม แม่น้ำโขงทำหน้าที่หล่อเลี้ยงประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณสองฟากฝั่งของแม่น้ำโขงมากกว่า 60 ล้านคน เนื่องจากแม่น้ำโขงเป็นหนึ่งในแม่น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดของโลก ประเทศทั้ง 6 ประเทศที่แม่น้ำโขงไหลผ่านมีความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศของตน ทำให้ในปัจจุบันประเทศทั้ง 6 ประเทศมีความต้องการใช้นํ้าที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า การผันน้ำไปใช้ในการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งความต้องการใช้นํ้าที่เพิ่มมากขึ้นนั้นอาจนำไปสู่ปัญหาต่างๆในการใช้นํ้า เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วมและปัญห ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการที่มีมากขึ้น เป็นต้น

ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงอย่างยั่งยืน 1995 เป็นเพียงกรอบการทำงาน (framework) กว้างๆเพื่อให้รัฐภาคียอมรับและปฏิบัติตามหรือมาเจรจาตกลงกันในภายหลัง โดยในความตกลงแม่น้ำโขง 1995 จึงบัญญัติสิทธิและหน้าที่ของรัฐภาคีในการใช้นํ้าไว้ไม่ชัดเจน ซึ่ง

คณะกรรมการร่วมในคณะกรรมการแม่น้ำโขงได้จัดให้มีการประชุมและเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนตามความตกลงแม่น้ำโขง 1995 โดยออกมาเป็นระเบียบปฏิบัติเรื่องการบอกกล่าว การปรึกษาหารือล่วงหน้า ระเบียบปฏิบัติเรื่องการแลกเปลี่ยนและการใช้ร่วมกันซึ่งข้อมูลและข่าวสารสนเทศ และระเบียบปฏิบัติเรื่องการติดตามตรวจสอบการใช้น้ำ เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าเมื่อในความตกลงแม่น้ำโขง 1995 บัญญัติสิทธิและหน้าที่ของรัฐภาคีในการใช้น้ำไว้ไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดปัญหาในการตีความทำให้รัฐภาคีตีความสิทธิและหน้าที่ในการใช้น้ำเพื่อผลประโยชน์ในรัฐของตน ดังนั้นในการใช้น้ำของรัฐภาคีที่มีเพิ่มมากขึ้นทำให้ความตกลงแม่น้ำโขง 1995 ไม่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาการใช้น้ำในโครงการต่างๆของรัฐภาคีได้ ซึ่งระเบียบปฏิบัติต่างๆที่ออกมานี้ในการประชุมต้องได้รับการลงคะแนนเสียงอย่างเป็นเอกฉันท์ ถ้าในการประชุมเจรจารัฐภาคีเห็นว่าถ้าลงคะแนนเสียงจะทำให้รัฐตนเสียเปรียบรัฐนั้นก็ไม่ได้ลงคะแนนเสียงเห็นด้วย ทำให้ระเบียบปฏิบัติยังไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทางด้านเทคนิค ดังนั้นระเบียบปฏิบัติต่างๆที่ออกมาไม่สามารถแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนในความตกลงแม่น้ำโขง 1995 ได้

Abstract

The laws of international watercourses have been developed, from the past to present, to reflect the various needs of huge consumption following the rapid growth of global population. Begun since the middle of 18s, the increment the law of international watercourses non-navigational uses also have sufficient pressure that the relevant laws must be properly improved and updated to respond to the current changes. The rights and duties for using of international watercourses, in principle, base on the rule of reasonable and equitable. The rule itself, however, is highly flexible and changeable to an individual circumstance and makes its several issues unclear. In particular, the using without gross damage which is the significant and necessary duty and also the cooperative duty, which activities are comprised; notification in advance, consultation, negotiation and information exchange, will contribute the mutual and international benefits as long as the cooperation of riparian states remain existed.

With the long since and close cooperation, the four countries in lower part of Mekong Sub-region, Thai, Cambodia, Laos and Vietnam namely, signed in year 1995 the Agreement on the Cooperation for the Sustainable Development of the Mekong River Basin. This multilateral agreement has its objectives to identify the cooperative will in all areas of riparian countries, the management and conservation of water and Mekong river related natural resources. Mekong is the 10th length international river in the world. It originates in the Tibet plateau, China which flows downward through Myanmar, Thai, Laos, Cambodia and Vietnam where more than 60 millions of riverine population rely on. As it is the most prosperous and productive river, each of 6 countries needs its contribution to their economic development. Particularly, the hydroelectric dam, and agricultural and industrial irrigation for example are much needed. Unfortunately, the great extension of water consumption may lead into relevant problems such as water shortage, flood and insufficiency of water supply.

The Agreement on the Cooperation for the Sustainable Development of the Mekong River Basin 1995 is merely an overview framework for state parties to accept first and then comply with or negotiate later on. The Agreement, thereof, provides the

rights and duties of state parties on using of watercourse unclearly. To solve the problems, the Joint committee of the Mekong River Commission has held the meeting and negotiation forums for solving the unclear matters of the 1995 Agreement. In this regard, the Procedures for Notification Prior Consultation and Agreement including the Procedures for Data and Information Exchange and Sharing as well as the Procedures for Water Use Monitoring were issued.

The inexplicit rights and duties for state parties in using of water providing by the Agreement have brought the interpretative problem into the light. This vague matter is exploited by the parties as to gain their own benefits. Consequently, as the growth of water consumption in the state parties is increasing, the recourse of Agreement is seem unable to control and prevent the problems of water using of the parties' projects. Further, any procedure are unable to be issued unless the unanimity votes given by the meeting in which no party will never give their voices to make them disadvantaged. By these reasons, the procedures have remained technical and unclear and unable to solve the 1995 Agreement based problems finally.